

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ν. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

(*Ἀπέθανεν ἐν Βουκίῳ, πλησίον τῆς Δράμας τὴν 7ην Μαΐου τοῦ 1895*)

ΕΙΣ ἀριστοκράτης ψυχῆς, διανοίας καὶ αἵματος κοιμᾶται πλησίον τῆς ὄνειρευτῆς ἀκροπόλεως τοῦ δούλου Ἑλληνισμοῦ.
Οἱ πρόγονοὶ του τὴν ὄνειρεύθησαν ἐλευθέραν, τὴν πόλιν τῶν Παλαιολόγων καὶ πρωτεύουσαν τῆς μεγάλης μητρὸς Ἑλλάδος, ζήσαν-

τες καὶ ἀποθανόντες μὲ τὸ γλυκὺ ὄνειρον τῆς γαλανολεύκου, κυματιζούσης ἐπὶ τῶν ἀετωμάτων τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ ὁ προτελευταῖος ἀπόγονός των ἐργαζόμενος ὑπὲρ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ τῆς, εὔρε τὸν θάνατον εἰς μίαν ἐσχατίαν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς, εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν χρυσῶν ῥόδων, ὡς ἀποκαλεῖ ὁ Μπρινετιῆς τὴν τριακοντούτιδα νεότητα.

Ὅτι δὲν κατορθώνουν ῥοαὶ ἀφειδεῖς αἱμάτων—λέγει ὁ πολὺς Καστελάρ, ὁμιλῶν περὶ ἐλευθερίας—θὰ τὸ κατορθώσῃ ἡμέραν τινὰ τὸ ἀπλετον φῶς τοῦ πολιτισμοῦ.

Τίς οἶδε, ἂν τοιοῦτοι πόθοι δὲν ἐθέρμαινον τὴν μεγάλην καρδίαν τοῦ εὐγενοῦς νέου, ὅταν οὗτος ἐξεκίνηει διὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα τὰ βάρβαρα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰσῆλθεν ἡ συγκοινωνία ἢ συκοινωνία ὡς σατανικὴ καταστροφῆς ἐπίνοια ἐκ μέρους τοῦ ἐσχίστου Χριστιανισμοῦ!

Ὅτι χαρακτηρίζει τὸν προτελευταῖον Μαυροκορδάτον, δὲν εἶνέ τι τυχαῖον καὶ σύνθηες. Εἰς ἕξοχος πρὸ παντός ἐργάτης τοῦ πολιτισμοῦ ἐχάθη καὶ κλαίων κανεῖς, θρηνεῖ τὴν ἐξιδανικευμένην νεότητα, τὴν ἀπολεσθεῖσαν καὶ τὴν ἐκλείψασαν διάνοιαν τὴν περιφωτον.

Ἀναλόγως τοῦ ὄγκου τῆς, ἡ ἐργασία ἢ συντελεσθεῖσα ἐν διαστήματι μόνον πενταετίας, ἐκ μέρους τοῦ ἐξόχου νέου, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ τὴν βαρύτητα τῆς τὴν πολυσήμενον. Πρὸ παντός στρατιωτικῆ, περιέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐργασίας ἀπολύτως γενικῆς, τεθεῖσα τὸ βάρομετρον τῆς τελευταίας ἐν Ἑλλάδι στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

*

**

Σπουδάσας—ὡς αὐτὸς ἐσπούδασεν—ἐν Εὐρώπῃ, ἐπανῆλθεν, συνεσταλμένος ἐκεῖθεν νεανίας καὶ μὲ τὰς ἐπωμίδας τὰς ὁποίας κατέσχε, καταταχθεὶς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ εἰς τὸ Πεζικόν, κατέλαβεν εὐθὺς ἀμέσως εἰς τὸ στράτευμα τὴν ἐμπρέπουσαν εἰς τὴν ἀξίαν του θέσιν.

Ἡ ἐντύπωσις, ἥτις ἐγεννήθη εἰς τὸν στρατόν, ἅμα ὡς συμφικειώθη πρὸς αὐτὸν ὁ νέος ἐλπιδοφόρος, ὑπῆρξεν ἀποτόμως ἐκπληκτικῆ. Ἡ ἐργασία του ἤρχισεν ἀμέσως, ἐργασία μεγάλων κόπων καὶ βαρειῶν εὐθυνῶν. Ἀλλ' ὁποῖα ὑπῆρξαν τάποτελέσματα! Ὡς καθηγητῆς—αὐτὸς ὁ νεαρὸς ἀνθυπολοχαγὸς—τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Ὑπαξιωματικῶν, ἐμόρφωσεν ἐπιστημονικῶς ὀλόκληρον οὖρον νέων ἀξιωματικῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους μειδιῶν στηρίζεται τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος, μὴ φεισθεῖς οὐδενὸς κόπου καὶ οὐδεμιᾶς θυσίας. Ἡ ἐργασία του ἐκείνη περικλείεται εἰς ὀγκώδη τόμον 800σέλιδον, **«Στρατιωτικὴ Τοπογραφία»** τιτλοφορούμενον, ὅστις θὰ μείνῃ μνημεῖον περιλάμπρον καὶ μοναδικὸν ἴσως, εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς ἀδραναίας καὶ τῆς στεριότητος. Εἰς τὴν γεωδαιτικὴν ἀποστολὴν ἐξαιρετικὴν εἶχε θέσιν ἡ παρουσία του, μεγάλως ἀποβάσα ἐπωφελῆς εἰς τὸν περισπούδαστον αὐτὸν κλάδον τῆς Στρατιωτικῆς Τέχνης. Ἀλλ' ὁ ἀκούρατος στρατιώτης καὶ ὁ διακεκριμένος ἐπιστήμων, ἀπογοητευθεὶς πικρῶς, περιορίζων τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας του, ὡς ἐκ τοῦ ἀξιωματὸς του καὶ ἀσχάλλων καὶ στενοχωρούμενος, παραιτεῖ τὸ ξίφος καὶ τὴν σοφὴν του διδασκαλίαν τὴν πολὺκαρπον, ποθῶν νέους κόσμους ἐργασίας καὶ δράσεως καὶ ἀναδείξεως.

Καὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν δούλην Ἑλλάδα καὶ εἰσχωρεῖ εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς, μὲ εὐγενεῖς καὶ ἐκπολιτιστικoὺς πάντοτε τοὺς πόθους καὶ μὲ ὄνειρα, τίς οἶδε, πόσον χρυσᾶ καὶ πολὺτιμα.

Καὶ ἐργαζόμενος ἐκεῖ, ἀκουράτως πάντοτε καὶ πρὸς τὰ ἐμπρὸς βλέπων, ἐνώπιον τοπογραφικῶν χαρτῶν, μηχανικῶν τόμων καὶ γεωγραφικῶν πινάκων, μακρὰν τῆς πατρίδος, τῶν γονέων του, τῶν ἐδικῶν του, μόνος εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο τὸ ἐκπολιτιζόμενον, εὔρεν ἐκεῖ τὸν θάνατον, μετὰ νόσον ἀκατάσχετον καὶ ἀστραπιαίαν.

Καὶ μεῖδια τότε, παρὰ τὸ πλευρόν του—ἀκτὶς ἀνατέλλοντος ἡλίου—ἡ εἰκὼν τοῦ μικροῦ του ἀγγέλου, τοῦ τελευταίου Μαυροκορδάτου, καὶ τοῦ ἀνεκούφιζε τοὺς πόνους καὶ τοῦ καθήδυνε τὰς τελευταίας του στιγμᾶς, τὰς ἐπωδύνους, καὶ τὸν ἐπαρηγόρει σιωπηλῶς...

*
**

Εἷς ἔξοχος τοῦ πολιτισμοῦ ἐργάτης ἔχαθη καὶ μία χρυσὴ καὶ ἀξέτιμτος νεότης ἀπεσβέσθη, καὶ διέτρεξε ὄμηλον καὶ καρδιόπληκτον τοῦ θανάτου του τὸ μαῦρον ἄγγελμα καὶ τῆς εἰρωνείας τῆς τύχης καὶ τοῦ πεπρωμένου ἀπήστραπτε τὸ σατανικὸν μειδίαμα.

Ἡ ἐπιστήμη ἔχασεν ἀσυνήθη μύστην τῆς, καὶ οἱ γονεῖς του τὴν ἐλπίδα των, καὶ ἡ Ἑλλάς τέκνον τῆς πολυαγαπητον καὶ περιφανές. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρόεδρος τῆς Ἑλλάδος, ὁ πλῆγεις τόσον καιρίως, ἐγέννησεν υἱὸν ἀντάξιον τοῦ μεγάλου του ὀνόματος, μὴ συναποκομίσαντα τὸ πᾶν εἰς τὸν ἐν Καβάλλα τάφον του. Ἡ νεότης μόνον κοιμᾶται ἐν τῇ ξένῃ γῆ, ἡ νεότης τῶν χρυσῶν ῥόδων, ἀλλ' ὁ νοῦς ὁ παντοκράτωρ θὰ ζῆ πάντοτε εἰς ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ χρόνος δὲν θὰ σαρώσῃ ὅπως τὰ πέταλλα ἐκείνων.

Τὰ ἔργα ἀπεκρυστάλλωθησαν πλέον, καὶ σὺν τῇ μνήμῃ ἦν θὰ διατηρῶσι τοῦ ξανθοῦ καὶ ἀγαλατωδούς νέου, τὸν ὁποῖον ἡ τύχη ἐδάσκανε τόσον σκληρῶς, πολλὰ τὰ σοφὰ διδάγματα θὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς ἐπιγινομένους καὶ θὰ ἀποσπῶσι πάντοτε θαλερὰ τὰ δάκρυα τῶν ἀναγνωστῶν των.

*
*
*

Τὸ χῶμα τῆς χώρας τοῦ Περικλέους, ἡ ὁποία τὸν ἐξέθρεψεν εἰς νεανίαν σεμνὸν καὶ πάγκαλον καὶ γλυκὺν καὶ περιφροντῖν καὶ ἀγαθόν, ἥτις ἄνδρα τὸν ἐφώτισε μὲ τὸ μέγα τῆς φῶς τὸ ῥόδιον, ὀρωμαλίον καὶ σοφὸν καὶ σύζυγον καὶ πατέρα, τὸν περιμένει ἀνυπομόνως.

Ἐδῶ ὁ ἥλιος θὰ θερμαίνει πάντοτε τὸ μνήμᾳ του, γλυκὺς καὶ πᾶμφωτος καὶ τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρίνα καὶ τὰ ἴα τὰ ἐλπιδόχρωμα, κατὰ σορούς θὰ ἀναδίδωσι τὸ ἄρωμά των παρὰ τὸν λευκὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του . . .

Ἐδῶ ὑπάρχουσιν ὀφθαλμοὶ διὰ νὰ χύνωσιν ἐπ' αὐτοῦ ἑκατόμβας δακρῶν καὶ λέγουσιν ὅτι, τὰ ἐπὶ τοῦ τάφου δάκρυα καθιστῶσι τὸ χῶμα ἐλαφρότερον μετάξις. ὦ, εἶνε πολὺ βαρὺ τὸ χῶμα τῆς ξένης γῆς, καὶ εἶνε τόσον ἐλαφρὸν καὶ τόσον παρήγορον τῆς πατρίδος!

Τὸ ἐλαφρὸν χῶμα τῆς πατρίδος, τῆς χώρας τῶν ὀνειρών του καὶ τῆς ζωῆς του, περιμένει ἀνυπομόνως νὰ ἐναγκαλισθῇ διὰ πάντοτε τὸν προτελευταῖον βλαστὸν τῶν μεγάλων Μαυροκορδάτων.

Τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρίνα καὶ τὰ ἴα τὰ ἐλπιδόχρωμα κατὰ σορούς θὰ ἀναδίδωσι τὸ ἄρωμά των τὸ γλυκὺ καὶ πονετικόν, ἀναπαυόμενα παρὰ τὸν λευκὸν σταυρὸν του, καὶ αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες τοῦ δύνοντος ὄπισθεν τῆς ἐλευθέρας ἀκροπόλεως ἡλίου, φιλήματα θὰ γίνωνται χρυσὰ διὰ τὸν ἀνθόσπαρτον τάφον του. Τῆς δουλείας τὸ βαρὺ πέλμα, τίς οἶδε ἐπὶ πόσον ἀκόμη θὰ πατῆ σκαιῶς τὸ Ἑλληνικὸν ἐκεῖνο χῶμα, τὸ ὁποῖον οἱ πρόγονοὶ του ὀνειροπόλησαν ἐλεύθερον καὶ ὑπὲρ τῆς ἐξημερώσεως τοῦ ὁποίου ἀπέθανεν ὁ προτελευταῖος βλαστὸς των. Δὲν θὰ ἦνε πικρὸν, πολὺ πικρὸν τοιοῦτον χῶμα νὰ καλύπτῃ ἕνα τοιοῦτον ἀπόγονον;

“ΛΕΥΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,,

Τῷ πολυαγαπημένῳ φίλῳ Ἰωάννῃ Ἀρσένῃ

Η ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ

Θαμπά, τάπομεσήμερο ξυπνᾷ κ' ἀπ' τὸ κρεβάτι
Κυτᾶζει μιδοκοιμίστη, μὲ κουρασμένο μάτι
Τοῦ γάμου τὰ στολιδία τῆς τάγνᾳ καὶ τιμημένα,
Τάπαρθενα στολιδία τῆς, ἐδῶ κ' ἐκεῖ ριγμένα.

Καὶ βλέπει τάνθια τὰ λευκὰ καὶ τὰκριθὰ τοῦ γάμου
Ξεφυλλισμένα, ἀγνώριστα, μαραγγιασμένα χάμου
Κ' ὁ νοῦς τῆς ὁ τρισκότινος φωτίζεται καὶ πάλι
Καὶ κρούει μέσ' στὰ χέρια τῆς τὸ ἀχτένιστο κεφάλι!

Μ. Α. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ